

JE: textielfabriek J. Elias in Eindhoven

(Door: Ton van Schijndel; uit: Perfinpost 149, sept. 2024)

In 1856 werd te Strijp (nu een stadsdeel van Eindhoven) een linnenfabriek opgericht door Joseph Elias, een uit Hannover afkomstige ondernemer die in 1831 als huursoldaat tegen de Belgen vocht.

Daarna werd hij handelaar en fabrikier; hij had een textielfabriekje in Stratum.

De fabriek in Strijp werd gestart in een oud fabriekshuis van de fabrikier in wollen en katoenen stoffen Wouter Holleman aan de Strijpsestraat. Deze kwam in 1802 in Stratum en stond in 1820 ingeschreven als textielfabrikant met 6 à 9 werklieden in dienst.

Het bedrijf lag gunstig ten opzichte van het riviertje de Gender, dat gebruikt kon worden om wol in te wassen.

Tot 1868 heeft Joseph Elias de onderneming persoonlijk geleid. Op 25 juni van dat jaar ging hij echter een vennootschap onder de firma J. Elias aan met drie van zijn zoons (Eduard, Mozes en Mathias, zie afbeelding 2 met de aankondiging daarvan op de volgende pagina).

Hij zelf kon nu zijn aandacht richten op de technologische vernieuwingen binnen het bedrijf. Zo schafte hij in 1869 een stoommachine van 20 pk aan, waarop 90 weefgetouwen konden worden aangesloten, een primeur voor de linnenweverij. Enige jaren later werd een damastmachine aangeschaft. De tijd van het thuis weven ging daarmee voorgoed tot het verleden behoren.

Ook fabriceerde het bedrijf niet langer uitsluitend linnengoed; er werden nu ook katoenproducten vervaardigd. Deze goederen - een assortiment van tafellakens, servetten, beddenlakens, hand- en keukendoeken - vonden hun afnemers voornamelijk in het binnenland, waarbij orders van overheidsinstellingen een belangrijke plaats innamen; een deel van de producten ging naar Nederlands-Indië.

Afb. 1: Joseph Elias

GEREGTELIJKE AANKONDIGINGEN.

* * Bij Acte, op den 25sten Junij 1868, verleden voor den Notaris *E. M. Jonckbloet*, te Eindhoven, is tusschen de ondergeteekenden *Joseph Elias*, Fabrikant, *Eduard Elias*, Commissionair, *Mozes Elias*, zonder beroep, allen wonende te Strijp en *Mathias Elias*, Koopman in Manufacturen, wonende te Eindhoven, aangegaan eene Vennootschap tot het fabriceren en verkoopen van Linnen en Katoenen Manufacturen, het drijven van handel in Linnen Garenen en alles, wat daartoe gerekend kan worden te behooren, onder de Firma *J. Elias*.

Deze Vennootschap, gevestigd te Strijp bij Eindhoven, heeft aanvang genomen den eersten Januarij 1868 en is aangegaan voor den tijd van tien jaren, zoodat dezelve den 31sten December 1877 eindigen zal; na het eindigen van dien termijn zal, wanneer een jaar bevorens geene opzegging is gedaan, de Vennootschap geacht worden stilzwijgend voor tien jaren te zijn gecontinueerd.

Elk der Vennooten is bevoegd de Firma te teekenen, echter zal de eene, zonder magtiging of medewerking van de anderen, namens de Vennootschap, geene gelden ter leen mogen nemen of geven, noch borgtogten sluiten of vaste goederen koopen of verkoopen.

Strijp, den 26sten Junij 1868.

J. ELIAS.
ED. ELIAS.
M. ELIAS.
MATHIAS ELIAS.

Afb. 2: Aankondiging in de Staatscourant van 28-06-1868

Als goed koopman begreep Elias de waarde van een koninklijke onderscheiding. Op eigen verzoek mocht het bedrijf vanaf 1874, nadat het gemeentebestuur van Strijp zich lovend over hem, zijn onderneming en zijn producten had uitgelaten, het koningswapen voeren. Sindsdien droeg het bedrijf de firmanaam Stoom Linnen Fabriek Willem III Koning der Nederlanden (zie afbeeldingen 3 en 4).

In 1875 waren er 135 werknemers in dienst.

Bij besluit van 13 April, heeft Z. M. den Koning, den heer J. Elias, fabrikant te Strijp bij Eindhoven, vergunning verleend, zijn fabriek te mogen noemen „Koninklijke Stoomlinnenfabriek” en HD. wapen te mogen voeren.

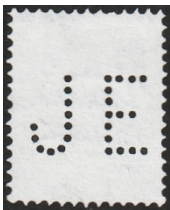
Afb. 3: aankondiging in de Tilburgsche Courant van 26-04-1874

Afb. 4: briefhoofd van de firma J. Elias in 1900

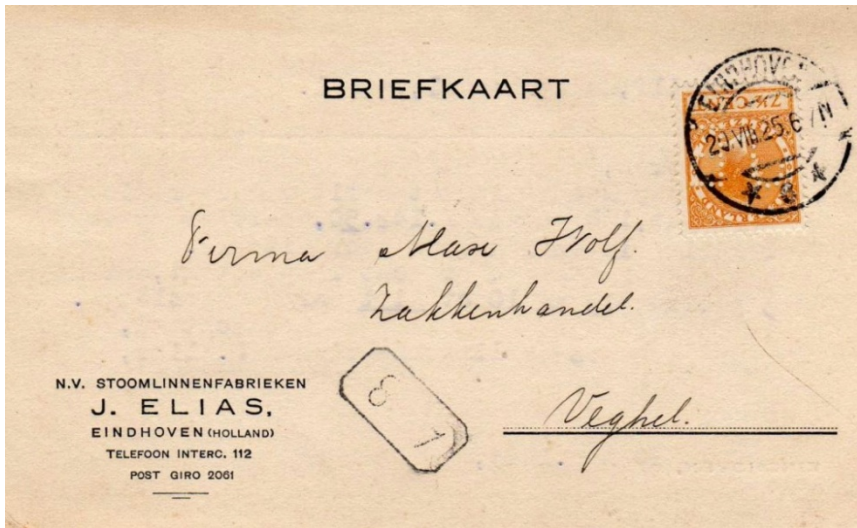
Joseph Elias was een der eerste leden van de Sociëteit Amicitia, die er vooruitstrevende denkbeelden op nahield. In 1875 hielp hij mee het Eindhovense Departement van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen op te richten, die ten doel had om niet-confessioneel onderwijs te bevorderen (de Nutsscholen).

Van 1911 tot en met 1928 gebruikte de Firma Elias de perfin JE (zie afbeeldingen 5 en 6)

Afb. 5: de perfin JE, zoals gebruikt in 1914 en 1922

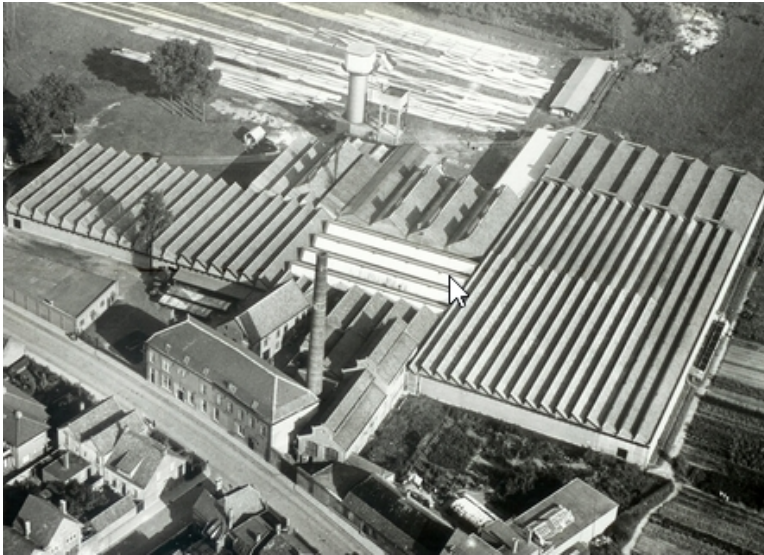
Het bedrijf werd voortgezet door de zoons en kleinzons van Joseph Elias. Achterkleinzoon Eduard Elias, heeft vanaf 1952 gewerkt als Directeur van de J. Elias textiel fabrieken in Strijp (zie afbeeldingen 7 en 8).

Afb. 6: briefkaart met de perfin JE, gedateerd 20 augustus 1925

Afb. 7: Stoomlinnenfabrieken J. Elias aan de Strijpsestraat in 1917

Afb. 8: luchtfoto van de textielfabriek J. Elias in 1951

In 1961 ging Elias op in de BEHTI (NV Baekers-Elias-de Haes Textiel Industrie), die werd opgericht in 1961 als een samenwerkingsverband tussen drie Eindhovense textielfabrieken. Reden tot deze samenwerking was de achteruitgang van de economische omstandigheden voor de textielindustrie. In 1965 ging BEHTI op in de KNTU (Koninklijke Nederlandse Textiel Unie), waar 14 andere, onder meer Twentse, bedrijven bij waren aangesloten. In 1973 viel de KNTU uiteen en was de Eindhovense textielindustrie niet meer te redden.

De fabriek aan de Strijpsestraat nr. 3 is sinds 1970 nog in gebruik geweest als supermarkt en daarna als snuffelzolder. Rond 1974 was een kleine dependance van de HTS een paar jaar ondergebracht in het kantoorgebouw. Omstreeks 1982 werd de opvallende watertoren van de fabriek opgeblazen. In 1987 werd de fabriek gesloopt om plaats te maken voor woningbouw.

Bronnen:

- *Wikipedia, Textielindustrie in Eindhoven*
- *Eindhoven in Beeld*
- www.delpher.nl
- *B.W. de Vries, Biografisch Woordenboek van Nederland 4 (Den Haag 1994)*